

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1923 kl. 8 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner rörande antagande av lag om anstånd för aktiebolaget Svenska lantmännens bank med betalning av gäld.

Uti en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 176, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Fehr* hemställt, att riksdagen ville för sin del antaga en lag om anstånd för Aktiebolaget Svenska Lantmännens Bank med betalning av gäld i huvudsaklig överensstämmelse med ett motionen bilagt lagutkast.

Sedermera har samme motionär uti en i anslutning till nyssnämnda motion inom första kammaren väckt motion, nr 177, vilken likaledes hänvisats till lagutskott och behandlats av första lagutskottet, hemställt, att riksdagen ville för sin del antaga följande

Förslag

till

Lag

om anstånd för Aktiebolaget Svenska Lantmännens Bank med betalning av gäld.

§ 1.

Aktiebolaget Svenska Lantmännens Bank må tillsvidare, intill dess Konungen annat förordnar, dock högst till den 22 april 1923, åtnjuta anstånd med betalning av gäld, som tillkommit före den dag denna lag trätt i kraft.

§ 2.

Vad i 1 § är stadgat, skall icke gälla om skatter, utskylder eller andra offentliga avgifter; post-, telefon- eller telegramavgifter;

avgifter för vatten, gas eller elektrisk ström;
avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning;
pension;
arrendeavgift;
hyra för fast eller lös egendom.

§ 3.

Begagnar bankaktiebolaget anstånd, som det enligt denna lag äger åtnjuta, må icke i följd därav, att betalning uteblivit, pant, som må hava blivit satt för gälden, försäljas eller av borgenären för egen räkning behållas eller vite utgå, där sådant blivit utfäst för den händelse bankaktiebolaget skulle fördröja betalningen över förfallodagen. Ej heller må i ty fall på grund av bestämmelserna i 95 § eller 130 § utsökningslagen köp vara ogillt eller annan bestämmelse i lag eller avtal därom, att bankaktiebolagets rätt i följd av dröjsmål med betalningen skulle vara förverkad, vinna tillämpning.

§ 4.

Å gäld, som grundar sig å växel, äge borgenären för den tid anstånd med gäldens betalning enligt denna lag äger rum tillgodonjuta ränta efter den räntefot, som vid anståndets början gällde för diskontering i riksbanken av växlar, ställda att betalas efter högst tre månader.

§ 5.

Under den tid anstånd med växels betalning åtnjutes må växeln icke till betalning uppvisas eller för bristande betalning protesteras.

§ 6.

Är enligt lag eller författning borgenärs rätt beroende därav, att talan anhängiggöres eller annan åtgärd vidtages inom viss tid, och kan på grund av vad här ovan är stadgat sådan åtgärd icke företagas, vare borgenärens rätt förvarad, där åtgärden vidtages inom en kalendermånad efter hindrets upphörande; dock att i fråga om vad borgenären har att iakttaga för bevarande av växelrätt skall gälla vad i 92 § växellagen stadgas.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet.

Beträffande de skäl, motionären anført till stöd för sina uti ifrågasvarande motioner gjorda yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

Genom proposition, nr 136, har Kungl. Maj:t påkallat riksdagens medverkan till vissa åtgärder, vilka ansetts erforderliga för en rekonstruktion av aktiebolaget Svenska lantmännens bank. Enligt uttalande av föredragande departementschefen borde denna rekonstruktion verkställas sålunda, att staten tillsköte erforderligt kapital för bildande av en ny bank, som övertog lantmannabankens samtliga fordringar och skulder, de förra vederbörligen nedskrivna. Den för den nya banken skisserade planen innebure, att staten skulle i banken teckna aktier för ett belopp av 15 miljoner kronor, samt att därutöver 5 miljoner kronor skulle tecknas av enskilda personer. Med anledning av propositionen hava inom riksdagen väckts åtskilliga motioner. I vissa av dessa har hemställts, att det ifrågasatta statsingripandet till bankens understöd icke måtte ske enligt de i propositionen framlagda riktlinjerna utan efter i motionerna angivna grunder.

Uti nu förevarande två motioner har motionären gjort gällande, att för genomförande av den ifrågasatta rekonstruktionen vore nödvändigt att genom särskild lagstiftning medgiva banken anstånd med betalning av sin gäld under sådan tid, att möjlighet bereddes att genomföra den organisation för bankens eller dess insättares understödande, som kunde komma att av riksdagen godkännas.

Givetvis är det, såsom motionären framhållit, en förutsättning för den tillämnade rekonstruktionen av banken — vare sig denna rekonstruktion kommer att verkställas enligt den i propositionen framförda planen eller efter andra linjer — att banken icke inom den närmaste tiden försättes i konkurs. Från vissa synpunkter kunna även skäl anföras för vidtagande av åtgärder, ägnade att förhindra en dylik eventualitet. Emellertid kan utskottet icke tillstyrka en lagstiftning i motionens syfte.

Utskottet.

Starka principiella betänkligheter möta mot att såsom i motionerna föreslagits genom lag bevilja en enskild gäldenär anstånd med betalning av gäld. Ett dylikt specialmoratorium kan knappast sägas stå i överensstämmelse med vår tids rättsuppfattning. De i äldre tid förekommande järnbreven utgingo från ett helt annat exekutivt förfarande. Den under krigsåren i vårt land tillämpade moratorielagstiftningen hade karaktär av generalmoratorium, och ej heller de under samma tid gällande särskilda bestämmelserna om förbud mot försäljning av pantsatt lös egendom och om anstånd med erläggande av patentavgifter voro begränsade till vissa enskilda gäldenärer.

Ett insläende på den av motionären anvisade vägen skulle även

för framtiden skapa ett betänkligt prejudikat, som skulle kunna åberopas i händelse likartade situationer komme att uppstå. Ett moratorium sådant som det nu föreslagna skulle vidare i vissa fall komma att verka ytterst obilligt. Under det att banken erhöle anstånd med betalning av sin gäld, skulle en dylik förmån icke tillkomma bankens talrika fordringsägare. För många av dessa, vilka genom moratoriet skulle berövas rätten att påfordra utbekommande av dem tillhöriga medel men själva vore nödsakade att i rätt tid gälda sina skulder, skulle uppstå betydande svårigheter. För att det föreslagna betalningsanståndet skulle bliva verksamt, torde detsamma därför böra utsträckas även till bankens borgenärer. Verkningarna av ett dylikt utsträckande kunna emellertid icke överskådas, och ett förslag i denna riktning synes vara ytterst svårt att praktiskt genomföra.

Slutligen vill utskottet erinra, att, därest åtgärder av i motionen avsett slag varit erforderliga, sådana säkerligen även skulle hava av Kungl. Maj:t föreslagits i samband med framläggandet av propositionen rörande statsingripande för bankens stödjande. Såvitt utskottet har sig bekant, hava icke heller förslag i denna riktning framkommit från vare sig bankofullmäktige eller lantmannabankens ledning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande två motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 mars 1923.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:
från första kammaren: herrar *Hederstierna, Jacob Larsson, Rogberg, Leander, Edw. Larson, K. G. Westman* och *Berglund*;
från andra kammaren: herrar *Pettersson* i Södertälje, *Lindqvist* i Halmstad, *Strid, af Ekenstam, Leo, Johanson* i Huskvarna och *Lindgren* i Dingelvik.

Reservation

av herr *Hederstierna*, som med instämmande av herrar *Pettersson* i Södertälje, *Leander*, *Edw. Larson*, *af Ekenstam* och *Johanson* i Huskvarna anfört:

»Det synes mig tydligt, att utredningen angående ställningen inom Aktiebolaget Svenska Lantmännens Bank och det lämpligaste sättet för staten att bispringa densamma ännu icke är så fullständig, att riksdagen för närvarande kan i frågan fatta beslut. Under dessa förhållanden torde den bästa utvägen vara att, såsom i motionerna föreslås, bevilja banken en kortare tids moratorium. Ehuru denna utväg naturligen har sina principiella betänkligheter och även i praktiken kan medföra vissa svårigheter, synes dock hänsynen till dessa böra vika för nödvändigheten för riksdagen att vara i tillfälle att kunna fullt överblicka innebörden av det steg, som toges för att bispringa det förevarande bankföretaget.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag hemställa,

att riksdagen, med bifall i huvudsak till vad av motionären föreslagits, måtte antaga följande

L a g

angående förordnande om anstånd för Aktiebolaget Svenska Lantmännens Bank med betalning av gäld (moratorium).

1 §.

Aktiebolaget Svenska Lantmännens Bank må tillsvidare, intill dess Konungen annorlunda förordnar, dock högst till den 22 april 1923, åtnjuta anstånd med betalning av gäld, som tillkommit före den dag denna lag träder i kraft.

2 §.

Vad i 1 § är stadgat skall icke gälla om
skatter, utskylder eller andra offentliga avgifter;
post-, telefon- eller telegramavgifter;
avgifter för vatten, gas eller elektrisk ström;
avlönning för tjänst eller annan arbetsanställning;
pension;
arrendeavgift;
hyra för fast eller lös egendom.

3 §.

Under anståndstiden må gälden icke vare sig genom stämning till domstol eller hos överexekutor eller utmätningssman utsökas; dock att, där talan om betalning redan är anhängiggjord vid domstol eller hos överexekutor, den talan må utan hinder av vad nu stadgats vinna prövning. Ej heller äge borgenär under anståndstiden å gäld, som anståndet avser, grunda ansökan om bankaktiebolagets försättande i konkurs eller må under sagda tid sådan förut gjord ansökan vinna behandling.

Begagnar bankaktiebolaget anstånd, som det enligt denna lag äger åtnjuta, må icke i följd därav, att betalning uteblivit, pant, som må hava blivit satt för gälden, försälgas eller av borgenären för egen räkning behållas eller vite utgå, där sådant blivit utfäst för den händelse bankaktiebolaget skulle fördröja betalningen över förfallodagen. Ej heller må i ty fall på grund av bestämmelserna i 95 § eller 130 § utsökningslagen köp varda ogillt eller annan bestämmelse i lag eller avtal därom, att bankaktiebolagets rätt i följd av dröjsmål med betalningen skulle vara förverkad, vinna tillämpning.

4 §.

Å gäld, som grundar sig å växel, äge borgenären för den tid anstånd med gäldens betalning enligt denna lag äger rum tillgodonjuta ränta efter den räntefot, som vid anståndets början gällde för diskontering i riksbanken av växlar, ställda att betalas efter högst tre månader.

5 §.

Under den tid anstånd med växels betalning åtnjutes må växeln icke till betalning uppvisas eller för bristande betalning protesteras.

6 §.

Är enligt lag eller författning borgenärs rätt beroende därav, att talan anhängiggöres eller annan åtgärd vidtages inom viss tid, och kan på grund av vad här ovan är stadgat sådan åtgärd icke företagas, vare borgenärens rätt förvarad, där åtgärden vidtages inom en kalendermånad efter hindrets upphörande; dock att i fråga om vad borgenären har att iakttaga för bevarande av växelrätt skall gälla vad i 92 § växellagen stadgas.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet.»